

Algoritmuselmélet vizsgázárthelyi

A rendelkezésre álló munkaidő 100 perc.

2012. január 05.

Kérjük, minden résztvevő **nevét**, **NEPTUN kódját**, a dolgozat *minden* lapjának jobb felső sarkában *olvashatóan* és *helyesen* tüntesse fel. Ezen kívül a legfelső lapra írja rá **gyakorlatvezetője nevét** is (akihez a NEPTUN szerint jár).

Minden egyes feladat helyes megoldása 10 pontot ér. A dolgozatok értékelése: 0-31 pont: 1, 32-43 pont: 2, 44-55 pont: 3, 56-67 pont: 4, 68-80 pont: 5. A puszta (indoklás nélküli) eredményközlést nem értékeljük. A megindokolt részeredményért arányos pontszám jár. Az évvégi jegy kiszámításakor a (legalább elégséges) zh pontszámát vesszük figyelembe.

Írószeren és papírokon kívül semmilyen segédeszköz használata sem megengedett, így tilos az írott vagy nyomtatott jegyzet, a számoló- és számítógép ill. mobiltelefon használata, továbbá a dolgozatírás közbeni együttműködés.

Az eredményeket hétfő délig igyekszünk közzétenni a honlapon.

Megtekintés, szóbeli: 2012. január 9. hétfő, 14:00-15:00, valahol a tanszék környékén

1. Definiáld az $O(f)$ és $\Omega(f)$ jelölések jelentését!

Egy lehetséges megoldás:

$O(f)$ jelölés definíciója: Ha $f(x)$ és $g(x)$ az \mathbb{R}^+ egy részhalmazán értelmezett, valós értéket felvevő függvények, akkor $g = O(f)$ jelöli azt a tényt, hogy $\exists c > 0$ és $x_0 > 0$ állandók, hogy $|g(x)| \leq c \cdot |f(x)|$, ha $x \geq x_0$.

$\Omega(f)$ jelölés definíciója: Ha $f(x)$ és $g(x)$ az \mathbb{R}^+ egy részhalmazán értelmezett, valós értéket felvevő függvények, akkor $g = \Omega(f)$ jelöli azt a tényt, hogy $\exists c > 0$ és $x_0 > 0$ állandók, hogy $|g(x)| \geq c \cdot |f(x)|$, ha $x \geq x_0$.

2. Írd le a radix rendezés algoritmusát és bizonyítsd be, hogy az algoritmus mindig helyes eredményt ad! Mennyi az algoritmus lépésszáma? (A lépésszámot nem kell indokolni.)

Egy lehetséges megoldás:

A radix rendezés egy olyan lexikografikus rendezés, ami k darab koordinátából álló sorozatokat rendez. Először a k . koordináta szerint futtat egy ládarendezést, majd $(k-1)$., $(k-2)$., ..., 1. szerint. Az i . koordináta szerinti ládarendezés inputja az $(i+1)$. koordináta szerinti rendezés outputja, az ott kapott sorrendben adva be a rendezendő sorozatokat. Azt állítjuk, hogy a végén a sorozatok listája rendezett.

Az állítás bizonyítása:

Legyen két tetszőleges elem $b = (b_1, b_2, \dots, b_k)$ és $c = (c_1, c_2, \dots, c_k)$, ahol $b < c$. azt kell belátnunk, hogy a rendezés befejeztével b előrébb van, mint c .

Mivel $b < c$, ezért létezik olyan $1 \leq j \leq k$, hogy $b_i = c_i$ ha $1 \leq i < j$ és $b_j < c_j$ (azaz a j . koordináta az első pozíció, ahol a két szám eltér).

A radix rendezés előbb a k ., majd a $(k-1)$., ..., $(j+1)$. koordináta szerint ládarendez. A j . koordináta szerinti ládarendezés során a b a c elé kerül. A továbbiakban a $(j-1)$., ..., 1. koordináta szerinti rendezés nem változtat a kettőjük sorrendjén, mert b -t mindig előbb olvassuk be, mint c -t az aktuális ládarendezésnél és innentől kezdve mindig ugyanabba a ládába kerülnek ugyanebben a sorrendben, tehát a rendezés befejeztével b a c előtt lesz, így az állítást igazoltuk. \square

Lépésszám: n elem rendezésének lépésszáma, melyek egyenként k darab koordinátával rendelkeznek $O(n + |A_1|) + O(n + |A_2|) + \dots + O(n + |A_k|) = O(k \cdot n + \sum_{i=1}^n |A_i|)$, ahol az A_i véges, rendezett halmazból az i . koordináta került ki, így $|A_i|$ jelöli az i . koordináta szerinti rendezéshez szükséges ládák számát.

3. Ismertesd az irányított gráf erősen összefüggő komponenseinek meghatározására tanult algoritmust! (Az algoritmus helyességét nem kell bizonyítani.) Mennyi az algoritmus lépésszáma? (Indoklás ehhez sem kell.)
-

Egy lehetséges megoldás:

Az algoritmus lépései:

- I. DFS futtatása egy választott x csúcsból.
- II. A gráf élei irányításának megfordítása után DFS, csökkenő sorrendben indítva az előző befejezési számok szerint.
- III. Ami mindkét irányban egy komponensben van, az egy erősen összefüggő komponensben van.

Lépésszám: $O(n + e)$, ahol n a csúcsok, e pedig az élek száma.

4. A Dinamikai Köztársaságban n -féle címletű pénzt használnak: $d_1 \leq d_2 \leq \dots \leq d_n$ dinárosokat. Adj $O(nC)$ lépésszámú algoritmust, ami meghatározza, hogy legkevesebb hány darab pénzzel lehet kifizetni C dinárt! (Feltesszük, hogy C dinárt valahogy ki lehet fizetni a fenti címletekkel.)
-

Egy lehetséges megoldás:

A feladatot dinamikus programozás segítségével oldhatjuk meg.

A megoldás elején egy kis egyszerűsítést tehetünk a dinárosokkal kapcsolatban: mivel a feladatban meg van engedve az egyenlőség az egyes dinárosok között, ezért az egyforma értéket képviselőket kezeljük azonosnak. Ezáltal $n' \leq n$ féle pénz áll rendelkezésünkre.

Jelölje $\mathcal{T}[i]$ az i összeg előállításához szükséges pénzek minimális számát, ezt fogjuk kiszámolni minden $0 \leq i \leq C$ esetre. $\mathcal{T}[0] = 0$ nyilvánvalóan, hiszen 0 dinárt 0 darab érmével elő tudunk állítani.

Azt állítjuk, hogy a többi érték a következő rekurziós összefüggéssel kapható:

$$\mathcal{T}[i] = \min_{\forall j} \{ \mathcal{T}[i - d_j] + 1 \} \text{ ha } i > 0$$

A rekurziós összefüggés magyarázata: ha i dinárt kell összeraknunk, akkor azt úgy tehetjük, hogy kiválasztunk egy d_j dináros érmét (innen jön a +1-es tag), a maradék $i - d_j$ dinárt pedig próbáljuk a lehető legkevesebb érmével összerakni valahogyan. Azt, hogy ezt hogyan tehetjük meg, a $\mathcal{T}[i - d_j]$ érték adja meg. Innen látható, hogy a rekurzió helyes, hiszen így a $\mathcal{T}[i]$ érték kiszámolásakor az összes esetet végignéztük és ezekből választottuk a legkisebbet.

Az algoritmus végrehajtása során sorban elkezdjük kiszámolni $\mathcal{T}[1], \mathcal{T}[2], \dots$ értékeket.

Megoldás: $\mathcal{T}[C]$

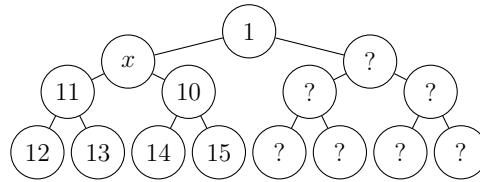
Lépésszám: minden szóba jövő $0, \dots, C$ összeg esetén n' elem minimumát vizsgáljuk, ahol $n' \leq n$, így a lépésszám $O(nC)$.

5. Egy 15 elemet tartalmazó kupacban az $1, 2, \dots, 15$ számok vannak valamilyen elrendezésben. A kupac tömb reprezentációjának második eleme milyen számot tartalmazhat?
-

Egy lehetséges megoldás:

A kupac tömb reprezentációjáról tudjuk, hogy ha a kupacot reprezentáló teljes bináris fa csúcsait egy $A[1 : n]$ tömbben tároljuk, akkor igaz, hogy $\text{balfiú}(A[i]) = A[2i]$ és $\text{jobbfiú}(A[i]) = A[2i + 1]$. Ezek alapján tehát a feladat meghatározni, hogy mi lehet a balfiú(*gyökér*) eredménye.

Megállapíthatjuk, hogy a gyökérben az 1 fog szerepelni, hiszen ez az elem a legkisebb, és a kupac tulajdonságai miatt a legkisebb elem szerepel a gyökérben. A 15 elemet tartalmazó kupac egy 4 szintű, teljes bináris fával reprezentálható. A hat legnagyobb elem egyike sem lehet a gyökér alatti szinten, hiszen egy itt található csúcs alatt hat nálánál nagyobb elem áll még. Az eddigiek alapján tehát a keresett elem biztosan nem lehet az 1, 10, 11, ..., 15. Belátjuk, hogy a többi szám bármelyike viszont kerülhet a balfiú(*gyökér*) helyre. Vegyük az alábbi elrendezést:

Ebben az esetben x helyén állhat $2, 3, \dots, 9$, a fennmaradó 7 számból pedig lehetséges egy kupacot építeni a gyökér jobb részfájaként.

6. Egy kezdetben üres $3n$ méretű hashtáblába nyitott címmel beszúrunk n különböző egész számot a $h(x) = x \pmod{3n}$ hashfüggvény alkalmazásával, kvadratus próbával. Legfeljebb hány ütközés történhet?

Egy lehetséges megoldás:

Megjegyzés: Mivel a feladat hibásan lett kiírva, ezért lineáris próbálással oldjuk meg (kvadratus esetben nem lehetne garantálni ezt a felső korlátot). A feladat ilyen megoldására 10 pont járt annak ellenére is, hogy hibás volt.

Mivel a tábla kezdetben üres, emiatt az ütközések elvi maximuma $\sum_{i=0}^{n-1} i = \frac{(n-1) \cdot n}{2}$, hiszen minden beszúrható elem maximum annyi elemmel ütközhet, ahány elem van a táblában. Mutatunk egy olyan esetet, ahol az ütközések száma pont a fent nevezett érték, hiszen ennél több ütközés semmiképp nem lehet.

Ha például csupa olyan különböző x_i elemeket szúrunk be, amikre $x_i \equiv 1 \pmod{3n}$ fennáll, akkor minden elem ugyanoda kerülne, az újonnan beszúrt elemek az összes korábbi elemmel ütközni fognak. Így beláttuk, hogy az ütközések száma maximum $\frac{(n-1) \cdot n}{2}$ és megmutattuk, hogy ez az eset elő is állhat.

7. Éllistával adott egy G összefüggő gráf, melynek élei súlyozottak (lehetnek negatív súlyok is). Szeretnénk a gráf pontjait két csoportra felosztani – egy X és egy Y ponthalmazra – úgy, hogy a legkisebb súlyú olyan él, aminek egyik végpontja X -beli, másik pedig Y -beli, a lehető legnagyobb súlyú legyen. Adj $O(e \log e)$ lépésszámú algoritmust egy ilyen felosztás megtalálására!

Egy lehetséges megoldás:

Keressünk a gráfban minimális súlyú feszítőfát, válasszuk ehhez a Prim algoritmus éllista implementációját, ennek a lépésszáma $O(e \log e)$. A csúcsokat az F minimális feszítőfa egyik legnagyobb súlyú éle (melynek súlyát jelöljük s -el) bontsa két részre: az él egyik oldalán lévő pontok alkossák az X , a másik oldalon lévők az Y halmazt. (Ezek csúcsai az s

súlyú él elhagyásával keletkező két komponens bejárásával megkaphatóak.) Az így kapott felosztásban az X és Y halmaz között futó élek közül valóban az s súlyú él lesz a minimális, hiszen ellenkező esetben s lecserélhető lenne a nálánál kisebb, X és Y között futó élre, így előállítva egy kisebb súlyú feszítőfát, ami nem lehetséges.

Megmutatjuk, hogy az így kapott felosztás megfelelő, vagyis ebben lesz a két rész között menő minimális él a lehető legnagyobb. Tegyük fel indirekt, hogy egy másik, X', Y' felosztás esetén a minimális X' és Y' közötti él nagyobb s -nél. Ezt úgy is mondhatjuk, hogy ekkor minden X' és Y' között futó él nagyobb, mint s . Mivel F feszítőfa, biztosan lesz olyan éle, ami X' és Y' között fut. Viszont F minden élének súlya legfeljebb s , így ellentmondásra jutottunk.

8. Igazold, hogy a következő eldöntési probléma P-ben van, vagy azt, hogy NP-teljes:

Input: G gráf, k egész szám

Kérdés: Van-e G -ben olyan feszítőfa, melynek maximális fokszáma pontosan k ?

Egy lehetséges megoldás:

Azt fogjuk belátni, hogy a probléma NP-teljes. A feladat megoldását kezdjük az NP-beliség belátásával. Jelen esetben egy jó tanú erre az n csúcsú gráfban egy olyan feszítőfa, aminek a maximális fokszáma k , hiszen ez polinom időben ellenőrizhető: az adott fára megnézzük, hogy minden csúcsát tartalmazza-e a gráfnak ($O(n)$ lépés), illetve a fa minden csúcsára $\deg(v) \leq k$, és van olyan csúcs amire $\deg(v) = k$ (szintén $O(n)$ lépés).

Jelöljük a feladat eldöntési problémáját L -l, és L' -vel azt a kicsivel egyszerűbb problémát, hogy ha a kérdést csak legalább 3 pontú gráfokra kell eldönteni. Elég belátni, hogy L' NP-nehéz, hiszen ebből következik, hogy az általánosabb L is az.

Belátjuk, hogy $Hút \prec L'$. A Karp-redukció a G gráfhoz rendelje a $(G, 2)$ párt, vagyis L' bemenete legyen $G' = G$ és $k = 2$.

Az így megadott függvény polinom időben számolható. Továbbá pontosan akkor tartalmaz G Hamilton-utat, ha G' -ben található olyan feszítőfa, aminek a maximális fokszáma $k = 2$. Ez a kettő azért lesz minden esetben ekvivalens, mert az a feszítőfa, aminek a maximális fokszáma 2 az egy út, mely minden G -beli csúcsot tartalmaz.

Tehát L' és ezért L is egy NP-nehéz probléma. Mivel NP-beli is, ezért NP-teljes.
